

Саїнчин О. С., Класичний приватний університет

АНАЛІЗ СТРУКТУРИ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ СЕРІЙНИХ ВБИВСТВ

Визначаються закономірності формування елементів криміналістичної характеристики серійних вбивств. Приводиться перелік елементів цих характеристик з виділенням закономірностей формування і корелятивних зв'язків, які корегуються з урахуванням розслідування вбивств з ознаками серійності.

Определяются закономерности формирования элементов криминалистической характеристики серийных убийств. Приводится перечень элементов этих характеристик с выделением закономерностей формирования и коррелятивных связей, которые корректируются с учетом расследования убийств с признаками серийности.

Conformities of criminalistic description elements forming of serial murders are determined. The elements list of these descriptions with the selection of conformities of forming and correlative links, that are specified taking into consideration the investigation of murders with the signs of rangeability is brought.

В криміналістиці відомо, що в основі підходу до розуміння «криміналістичної характеристики серійних убивств» лежать теоретичні положення криміналістичної характеристики певного виду вбивств. Якщо навіть вбивства були скоєні без свідків, їх поєднують такі елементи: 1) час і місце здійснення вбивства, або виявлення трупа; 2) спосіб здійснення вбивства; 3) обстановка й обставини здійснення вбивства (слідова картина здійснення вбивства); 4) мета вбивства; 5) предмет злочинного зазіхання.

Ці елементи криміналістичної характеристики вбивств є обов'язковими при розслідуванні будь-якого вчиненого вбивства.

Мотиви й дані про особистість злочинця є додатковими факторами, які обумовлюють подальшу конкретизацію елементів криміналістичних характеристик серійних убивств.

Серійні вбивства являють собою сукупність злочинів, локалізованих часом, простором і діями однієї і тієї ж особи або групи осіб. Тому їхня криміналістична характеристика містить інформацію, що відображає обстановку, властиву тільки серіям злочинів, скоєних певними особами, на відміну від серійних злочинів, скоєних іншими особами.

При цьому потрібно відрізнити криміналістичну характеристику серійних убивств від криміналістичної характеристики виду вбивств, тому що остання являє собою сукупність найпоширеніших даних, з певним ступенем повторюваності властивим цим злочинам, які зроблені за певний період часу, у конкретному регіоні і є результатами дії можливо різних осіб.

В зміст криміналістичної характеристики конкретної серії вбивств входять всі структурні елементи, з яких складаються індивідуальні криміналістичні характеристики кожного вбивства, що входить у дану категорію незалежно від того, як часто вони повторюються. Водночас склад елементів, які характеризують кожне з убивств, може бути різним. Навіть найбільш повна по кількості елементів криміналістична характеристика одного вбивства може не містити в собі тих елементів, які є в криміналістичній характеристиці іншого вбивства.

На підставі вище зазначеного можна зробити висновок про те, що криміналістична характеристика серійних убивств є специфічною категорією. Мотиви й дані про особистість злочинця є додатковими факторами, які обумовлюють подальшу конкретизацію елементів криміналістичних характеристик серійних вбивств.

В основі криміналістичної характеристики серійних вбивств містяться процеси скоєння й приховування цих злочинів, які визначають закономірності відображення ознак вчинених в реальності.

Як зазначалося вище, криміналістична характеристика серійних убивств – це система, однак як будь-яка система вона має свою, більш розширену структуру. *До структури криміналістичної характеристики серійних убивств можливо віднести наступні елементи:* 1) предмет злочинного зазіхання, або, як його ще називають, предмет злочинного інтересу; 2) спосіб скоєння вбивств; 3) механізм скоєння вбивств; 4) обстановка скоєння вбивств; 5) ознаки скоєння вбивств (слідова картина); 6) криміналістична характеристика особи злочинця (вбивці); 7) криміналістична характеристика особи потерпілого (жертви); 8) зв'язок конкретного епізоду з даною серією вбивств; 9) мети й мотиви скоєння вбивств.

Основою криміналістичної характеристики є *спосіб здійснення вбивства*. Спосіб здійснення вбивства можна розділити на три етапи: 1) спосіб підготовки до вбивства; 2) спосіб безпосереднього здійснення вбивства; 3) спосіб приховування слідів злочину (убивства). Завдяки способу здійснення злочину можна довідатися

багато деталей, які надалі дають можливість направити розслідування справи по правильному шляху. Наприклад, спосіб вбивства може вказувати на стать вбивці, його фізичну чинність, уміння володіти певним видом зброї й інше, що при розслідуванні серійних вбивств дуже важливо.

Не менш важливим елементом є й *слідова картина вбивства*. При скоєнні серійних убивств, залежно від виду вбивства, різна й слідова картина. Слідова картина являє собою сукупність різних слідів, залишених убивцею й жертвою на місці скоєння злочину. До них відносяться: а) всі матеріальні сліди, які залишаються на жертві від знаряддя вбивства; б) сам труп; в) знаряддя злочину; г) різні сліди від взуття, відбитки пальців; д) недопалок від сигарет і інші сліди, які свідчать про перебування злочинця на місці вбивства. У деяких випадках слідів більше на місці скоєння вбивства, в інших перевагу слідів можна простежити на місці виявлення трупа. Таке кількісне розходження допомагає слідчому відрізнити місце скоєння вбивства від місця виявлення трупа або від місця його розчленовування.

При розслідуванні серійних убивств велике значення має питання віднесення певного епізоду до даної серії вбивств. Тут **важливо з'ясувати: чи є ці кілька вбивств серією, чи відноситься цей епізод до даної серії, якщо відноситься, то чим це можна підтвердити?** Якщо зв'язок підтверджується, то на підставі вже наявних даних можна зробити певні висновки та ставити питання про об'єднання кримінальних справ.

Здається, що тут необхідно більш докладно зупинитися на способах і обстановці здійснення вбивств, які є основою криміналістичної характеристики серійних убивств. Як ми вже відзначали, спосіб скоєння вбивства має три етапи: спосіб підготовки до вбивства, спосіб скоєння безпосередньо вбивства й спосіб приховання слідів злочину (убивства). Способи скоєння вбивств можуть бути дуже різноманітні.

Способи підготовки до вбивства це дії злочинця по готуванню до вбивства: 1) продумування деталей скоєння вбивства й приховання слідів злочину (сюди відноситься й продумування способу здійснення вбивства); 2) обрання певного знаряддя вбивства (вогнепальної, холодної зброї); 3) збирання інформації про жертву (інформація може бути різною: відомості про розпорядок дня, родину, знайомих, характер жертви, звички і ін.); 4) вибір транспорту, за допомогою якого злочинець збирається вчинити злочин (іноді

- злочинець може використовувати кілька транспортних засобів);
5) вибір місця, зручного злочинцеві часу для скоєння вбивства;
6) створення певних умов для скоєння вбивства.

Спосіб скоєння й приховування злочину є основою криміналістичної характеристики вбивств. Людину можуть позбавити життя шляхом побиття руками або ногами, скиданням з висоти або з автомобіля, що рухається (транспортного засобу), отруєння, удушення, утоплення, а також з використанням вогнепальної й холодної зброї, а також іншими способами. Безпосереднє скоєння вбивства характеризується нанесенням жертві поранень і ударів, які стали смертельними для неї. Більш точну інформацію про спосіб скоєння вбивства надає експерт, що провадить судово-медичну експертизу. Він більш детально може сказати, як було нанесено поранення або удар: з якої сторони, під яким кутом, яким предметом, якщо це вогнепальне поранення, то з якої відстані стріляв злочинець, який калібр зброї він використовував, у якому положенні перебувала жертва під час вбивства. Спосіб вбивства може вказати на стать злочинця, його фізичну чинність, спеціальні навички, можливий рід занять, військовий або інший досвід, уміння володіти певними видами зброї.

До **способів приховання вбивств** ставляться дії злочинця по знищенню або прихованню трупа або його частин, переміщенню трупа з місця вбивства в інше місце, розчленовуванню й спотворюванню трупа, прихованню знаряддя вбивства, одягу й взуття вбивці, речей, які належали жертві, знищенню слідів на місці вбивства, інсценівці вбивства під самогубство, нещасний випадок, несподівану смерть, що наступила природним шляхом. Спосіб приховання вбивства може вказувати на зв'язок злочинця й жертви. Так, наприклад, вбивства, які замасковані під інсценівку, звичайно відбуваються особами, які були близькі з потерпілим, у яких найчастіше й з'ясовують причину смерті жертви. Злочин також може бути зроблено найманим убивцею, тобто за замовленням.

Знаючи хоча б кілька обставин обстановки здійснення злочину, можна попередити здійснення нового вбивства.

Література:

1. Афанасьев С. А. Особенности расследования сексуально-садистских убийств : уч. пос / С. А. Афанасьев, В. И. Иванов. – С.-Пб., 1993. – 80 с.
2. Бахин В. П. Следча практика: проблемы изучения й удосконалювання / В. П. Бахин. – К.: Лыбидь, 1991. – С. 31.

3. Бабаева Э. У. О раскрытии и расследовании умышленных убийств, совершенных наемными лицами (информационно-методическое письмо) / Э. У. Бабаева, С. М. Пилецкая, Ю. М. Самойлов и др. – М., 1990. – С. 2.
4. Тіщенко В. В. Корисливо-насильніцькі злочини: криміналістичний аналіз : монографія / В. В. Тіщенко. – Одеса: Юр. літ., 2002.
5. Криміналістика / під ред. В. Ю. Шепітько. – Х.: Одиссей, 2001. – С. 32.
6. Лукашевич В. Г. Проблеми оптимізації діяльності з розслідування злочинів. Теоретичні та практичні проблеми використання, можливостей криміналістики й судової експертизи в розкритті й розслідуванні злочинів / В. Г. Лукашевич; Укр. академія внутрішніх справ. – К., 1996. – С. 17-26.

УДК 713:339.543.001.76

Нижникова В. В., ОНУ ім. І. І. Мечникова

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ

У статті висвітлюються окремі проблеми правового регулювання провадження у справах про порушення митних правил. Встановлено, що більшість проблемних питань, що виникають в процесі діяльності митних органів, пов'язаної з притягненням до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, обумовлено значною кількістю протиріч та прогалин у нормативній регламентації відповідних деліктних відносин. З огляду на це сформульовано низку пропозицій щодо внесення змін та доповнень конкретних статей XIX розділу Митного кодексу України, що встановлюють порядок здійснення провадження в справах про порушення митних правил.

В статье освещаются отдельные проблемы правового регулирования производства по делам о нарушении таможенных правил. Установлено, что большинство проблемных вопросов, которые возникают в процессе деятельности таможенных органов, связанной с привлечением к административной ответственности за нарушение таможенных правил, обусловлено множеством пробелов и противоречий в нормативной регламентации соответствующих деликтных отношений.